

hrali gospodje, gospe in gospodične, dokler so ju mogli videti. Vesela sta se vrnila domov ter staršem povedala, kako sta bila srečna. „Nisem iskal hvale“, reče Otakar „le tam sem hotel Slovence pozdraviti, kjer družih ljudi ni bilo, da bi oni videli, da smo tudi mi otroci veseli Slovencev, naših bratov iz daljne dežele“.

„Tako je prav, reče oče, glejta; za to malo pozornost, ki sta jo skazala gostom, bila sta obilo plačana. Odzdravila je vama gospóda, ki sta le otroka ubogega tovarniškega delalca.



Slovenske pesnikinje.

Spisal Proteus.

Glasilu slovenskega ženstva ima mej drugimi nameni tudi tega, da navduši naše gospe in gospodične za pisateljevanje v čast in korist ljubljene domovine. Angleži, Francozi, Švedi, Rusi, Nemci in Italijani imajo pisateljice in pesnikinje, katere se morejo s svojimi duševnimi proizvodi z vspehom kosati z najženjalnejšimi deli moških konkurentov. Te literatinje so s tem dokazale, kako krivično je očitjanje tistih v se zaljubljenih „gospodov stvarstva“, ki kriče v svojem fanatičnem redu, da ženska s svojim duhom nikdar niti ne doseže moškega.

Tudi mali slovenski narodič s svojo razmeroma jako razvito in bogato literaturo premore v krogu svojih literatov nekaj vrlih ženskih zastopnic. Ako se njihova, bodisi pesniška bodisi prozajiska dela ne morejo meriti z deli kake duhovite Ade Negri ali George Egertonove ali Neere ali G. Sandove ali Lavre Marholmove ali Sonje Kovalevske, ne mora noben pameten človek radi tega grajati naših pisateljic. Saj naše dame žive večinoma le v omejenih malomestnih družbah, ne potujejo po svetu, nego tiče v svojih službah ali rodbinah, niti ne mogó izobraziti se na visokih šolah, ker premoremo jedva od letos, ponižno višjo deklisko šolo.

Navzlic dosedanjim skromnim izobrazevališčem naših gospodičen pa more književna slovenska zgodovina imenovati vsaj dvoje troje pisateljic, na katere smo Slovenci lahko in upravičeno ponosni. Seveda pravemu kritiku nikdar ne zadošča za pohvalo kolikost del nego taistih kakovost; zato naj imen onih dveh treh vrlih pisateljic prozajistinj, ne imenujem že iz opreznosti...

Ako prelistujemo svoje najstarejše časopise ter si napravimo tako mal. površen pregled pesnikinj, naletimo prvo slovensko poetinjo že l. 1848. Takrat je objavila gospica Fanika Hausmann, hčerka grajščaka novoceljskega v „Celjskih novinah“ svojo prvo pesen; l. 1849. pa je priobčila ista dama v „Sloveniji“ navdušen slavospey na bana Jelačića. — Ljubljanka Alojzija Oblak in štirinajstletna Ptujčanka „Ljudmila“ sta objavili l. 1851. v „Sloven. Bčeli“ nekaj pesniških drobtin, neka „Milica Ž.“ pa v „Zori“ l. 1853. pesen „Želja za otroškimi letmi“. V „Sloven. Glasniku“ je vznikla l. 1864. iz pe-

resa U. Včičeve pesenca „Ljuba pomlad“: Klara B. pa je zapela l. 1864. v „Novicah“ navdušeno, srce in rahloten ženski želodeček pretresljivo „Odo Kavi“.

(Pride še.)



Par besedij o čitanju in knjigah.

Vsakemu izobražencu in po izobrazbi hrepenceému človeku je čitanje duševna potreba. Tudi ženstvo ne sme in ne more pogrešati tega. A da se ima od čitanja res užitek in korist, treba je primerne izbire, treba je, da se omeji na najboljše, in zlasti še oni, komur razna opravila ne dovoljujejo, da bi dosti časa porabil v to. Treba pa je tudi, de se čita pazno in s premišljenjem. Uprav pri ženstvu opaža se pri čitanju zelo pogosto neka vih-ravost in naglica, ki je povsem neumestna. Ne sme nam biti na tem, da zadovoljimo samo radovednost, da se soznanimo samo z obsegom knjige, treba je čitati s kritičnim očesom, ni dosti, da nam ugaja to, a ono ne, — vprašati se moramo pri obojem tndi zakaj? jeli uzrok v snovi sami ali v obliki; jeli snov primerna in verjetna, jeli oblika mična ali umetniška, jeli vse delo tako, da je vredno ustopiti v vrsto odličnih in priznanih proizvodov? In z ozirom na posameznosti, kako so opisani dogodki, kako so orisani značaji, kakoršen je zlog v pripovedovanju in v opisu, v govorih in duševnih pojavih. — Za istinito in pravično sodbo je treba pač nekaj znanja in pravega okusa, a večinoma čuti se to uže vsled izabražbe same in pridobi se v veliki meri, in bolje in popolneje, nego po studiju, iz paznega čitanja in motrenja vzglednih del.

Ker pa ni možno, da bi vsakdo sam dela presojal, ozirati se je treba pri izberi čitanja na nepristransko in stvarno kritiko. Katera dela mu priporočata, čita in pri tem primerja svojo sodbo z ono razsajevalčevo. Tako kritika koristi mnogo tudi čitatelju.

Umevno je, da Slovenka pred vsem čitaj proizvode lastne književnosti. A ker naša književnost še ne zado-stuje onemu delu ženstva, ki čita mnogo, oziraj se tudi na proizvode tujih narodov. Kar so storili in napisali veljaki jednega naroda, to je v prevodih postala last tudi drugim. Tako se bogati z drugo književnostjo tudi naša, tako se nam širi obzorje, tako si pridobivamo novih idej.

Prevodi so v književnosti zelo znameniti, in zdi se mi, da se pri nas premalo cenijo. Seveda je pogoj, da je delo samo res vredno prevoda ter da je ta dober. Nikdo ne oporekaj, da bi bili prevodi nekaka izjava lastne revščine, da se ž njimi širi tuji duh in tuji nazori. Nemci so velik narod in na to zelo ponosni, oni imajo vse večjo narodno zavest in ves drug naroden ponos, nego mi ubogi skromni Slovenci, in vender jim moramo priznati, da so v tem oziru povsem mednarodni in tolerantni, da njih književnost obsega prevode del vseh raznih narodnostij. V prvi vrsti seveda se nam je ozirati na sorodne slovanske narode. Hrvaščina je vsakemu brez truda in uka lahko umljiva. Za prevode iz drugih slo-

vanskih jezikov pa skrbi Gabrščekova, priporočila vredna „Slovanska knjižnica“.

Ako bo mogoče in primerno, hočemo poleg kratkihotic podati tudi obširnejše literarne studije, ki naj soznanjajo čitateljice natančneje s tem ali onim pisateljem ter tem ali onim njegovim delom. Tako upamo ustreči našim naročnicam in čitateljicam ter jim podati marsikaj v korist in pouk.

F . . G—

Književnost in umestnost.

Povesti spisal dr. Ivan Tavčar 1 zvezek v Ljubljani, založil pisatelj; cena 1.20 gl.

Slovenska književnost šteje do sedaj še jako malo samostojnih knjig. Naši pisatelji in pisateljice pošiljajo svoje spise v razne liste, ker samostojne knjige izdavat v nas Slovencih ni baš lahka stvar radi tega, ker se knjige razpečavajo jako počasi. Vendar imamo zbrana dela nekaterih pisateljev, tako imamo: Jurčičeve Stritarjeve, Levstikove in sedaj Tavčarjeve zbrane spise. Prvi zvezek prinaša sledeče povesti:

Ioan Slavelj, priobčena v Dunajskem Zvonu 1876. I.

Antonio Gledjević, Zgodovinska podoba, priobčena v Mariborski Zori 1873.

Boljna ljubezen, Noveleta v pismih, tiskana v Mariborski Zori 1875.

Gospa Amalija. Noveleta. Mariborska Zora 1875. spisana je pa bila ta noveleta že 1867.

Mlada leta. Neveleta. Mariborska Zora 1875.

Med gorami. Slike iz Loškega pogorja, ki so pravo pravcato življenje.

Ivan Slavelj, duhovito, krasno pisana povest ima v sebi vendar dokaj neverjetnosti tako n. pr. smrt sirote Lekse (da bi se tako umiralo!) in osoda kontese Marije Ane. Prekrasno je pa načrtan Lavrencij Žolna vaški umetnik-slikar. Diven prizor je tam, kjer umetnik Žolna kaže svojemu prijatelju Deski sliko Kristusa na križi — v talarji. Žalostno nekdanje stanje učiteljev kaže pisatelj v Štefani Deski, revščina njega menda ni izmišljena, daši se nam v sedanjih časih zdi kaj tacega nemožno. Naravnost nedosežen je Tavčar tam, kjer posnema kmetsko govoro.

Antonio Gledjević, je krasna zgodovinska podoba pojasnjujoča razmjerja med plemenitaši in meščani v prošlen stoletji. Klasično pripovedovanje živahnih prizorov dela snov zanimivo že samo na sebi še zanimivejšo.

Bolna ljubezen je sicer sentimentalno nadahnen spis, vendar se da bolezen in smrt opravičiti s tem, da kaže pisatelj junaka Radoslava bolnega že v začetku povesti. Avrelija je pa v kratkih potezah — pisatelj nam je povedal o njej le malo in ona je tudi delovala le malo, a v teh kratkih potezah očrtal je Tavčar žensko prav po Turgenjevovem načinu in Tavčar kakor Turgenjev podal divno slovansko ženo z vso odločnostjo ki jo odlikuje,

da je potem privolila v zakor z drugim je pač umevno, ker je to zahteval njen ženski ponos, katerega je sama zavrgla odkrivša ljubezen Radoslavu, kateri je pa to ljubezen molcé — zavrnil. To je malo manj verjetno, da bi bil mogel ostati mož če tudi kakor Radoslav, neobčuteni, miren ko je videl, da ga ljubi njegov uzor takó strastno in nesebično.

Gospa Amalija je prvo delo Tavčarjevo še sentimentalno romantično snovijo a mičnim pripovedovanjem,

Mlada leta podajajo nam sujet, ki se je že rabil, v raznih oblikah in pri raznih narodih.

Med gorami, Slike iz Loškega pogorja. Tu se moramo pomuditi malo delj. (Pride še.)

Lužiško-srbska izložba v Draždanah. V Draždanah je bila v minolem letu umetna in industrijalna izložba kraljevine Saksonske; občo pozornost je vzbujal oddel lužiskih Srbov, katerih je mnogo v onih krajih. Tu so bila njih stanovanja, noše, običaji itd. Zanimivo je o lužiskih Srbih to, da so ohranili toliko let v daljnem tujem svetu mnoge stare običaje, jezik, nošo in da razmerno vspeva v njih tudi literatura in izdajajo list Lužica a njihova „Matica“ izdaja za narod koristne knjige.

Hrvatska misao je nov list, ki izhaja v Zlati Pragi. Dobile smo lista 1. št. se sledečo vsebino: *Što hočemo*. Stj. Radić: *Hrvatski ideali* 1. Ideali ali narodno-prosvjetni. — lić: *O pučkoj prosvjeti*. Ivanov: *O hrvatskim književnim prilikama*. Fr. Hlaváček: *Seljački pokret u Galiciji*. M. Heimrl: *Iz novije političke povjesti češkoga naroda*. Sv. Korporić: *O indolenciji i pesimizmu u hrvatskoj mladeži*. *Da se razumijemo*. *Političke bilješke*. Spectator: *Sastanak hrv. soc. demokracije*.

Fran Schubert. Važna in znamenita stoletnica za vse muzikalne kroge, zlasti pa za avstrijske in v prvi vrsti za dunajsko mesto slavila se bode 31. januarja: stoletnica rojstva najboljšega in najplodovitejšega nemškega skladatelja pesnij, Fr. Schuberta. (Življenjepis v mični obliki novele donesel je (v prevodu) „Kres“ leta 1883.) Bil je sin ubogega predmestnega učitelja dunajskega, ki je poleg vodje glasbe v farni cerkvi, M. Holzera, sinu podal prvi muzikalni pouk. Dečko je prišel 1808. v konvikt za pevce cesarske dvorne kapele, kjer je bil slavni Salieri njegov učitelj. 1818. ga je ostavil, se posvetil učiteljstvu, a bil neumorno delaven kakor skladatelj. Želel se je osvoboditi neljubega učiteljskega jarma, pogajal se tudi za učiteljsko mesto na novo ustanovljeni glasbeni šoli filharmoniški v Ljubljani, katerega pa ni dobil kljub izvrstnim spričevalom in dobrim priporočilom, a našel je v bogatem plemenitašu Schoberu mecena, a tudi poučeval v glasbi. Razun krajših potovanj preživel je ves čas na Dunaju ali njega okolici. 19. januarja 1828. umrl je po kratki bolezni neoženjen. — Zaslovel je zlasti po svojih skladbah pesnij in balad, katerih je zložil za petje blizo 600; posebno slovi „Erlkönig“. — Zložil je tudi več simfonij, cerkvenih glasb, zborov, kentat (zlasti slovi „Prometej“) in plesne godbe; uglasbil je več spevoiger in oper. — Pokopan je bil na predmestnem grobišču v Währingu poleg Beethovena, kosti